

ШТАБСЬКИЙ Борис Михайлович **(24.06.1929 – 12.04.2017)**

***Світлої пам'яті великого вченого, талановитого вчителя,
доброго друга...***

12 квітня 2017 року перестало битися серце відомого в Україні та світі вченого гігієніста і токсиколога, педагога вищої школи, лауреата премії імені Ю.С. Кагана Українського наукового товариства токсикологів, доктора медичних наук, професора Бориса Михайловича Штабського. З його ім'ям пов'язано чимало нових ідей, фундаментальних і прикладних наукових праць, офіційно визнаних методичних і методологічних рішень та практичних рекомендацій для науковців, лікарів-гігієністів і токсикологів, захоплюючі, аргументовані доповіді на наукових конференціях. Його постійний науковий пошук був скерований на розв'язання проблем, пов'язаних з профілактичною медициною. Сьогодні неможливо не згадувати про Бориса Михайловича, коли йдеться про теорію та методологію дослідження кумуляції ксенобіотиків, вивчення їхньої комбінованої дії; системне регламентування

речовин; опрацювання методів токсикологічного оцінювання і гігієнічного нормування ксенобіотиків та їхніх сумішей у різних середовищах за звичайних та екстремальних умов праці та стану довкілля; методологію токсикологічного оцінювання та регламентування професійної та непрофесійної дії ксенобіотиків та їхніх комбінацій; експериментальне обґрунтування нормативів шкідливих хімічних речовин та їх сумішей у водоймах; екологічно-гігієнічне оцінювання харчування дітей.

Борис Михайлович прожив нелегке життя. Трудове загартування розпочалося з 13 років (спочатку в евакогоспіталі № 3358, пізніше — на ремонтно-механічному заводі). Шлях у медицину обрав 1950 року, вступивши до Львівського державного медичного інституту. Після його закінчення у 1956 р. отримав направлення на кафедру загальної гігієни, де і розпочалося становлення Б.М. Штабського як видатного вченого і педагога.

Вже за рік у медичних журналах з'явилися його перші наукові розробки з питань гігієни дітей та підлітків. Але невдовзі відчув покликання до токсикології, коли з'ясував причини та умови виникнення хімічних дерматитів у шахтарів Львівсько-Волинського вугільного басейну і запропонував заходи з їх профілактики. Після цього й розпочав систематичні експериментальні дослідження і методичні розробки у галузі профілактичної токсикології. 1965 року він захистив кандидатську дисертацію на тему: "Оксид вуглецю як клітинна отрута" (виявлено пряму цитотоксичну дію СО на тканини легень та інших органів), 1975 р. — докторську дисертацію "Методичні основи вивчення кумуляції у токсиколого-гігієнічних дослідженнях" (розвинуто нові уявлення, доведено необхідність застосування сукупності кількісних критеріїв за визначальної значущості показників кінетики первинної токсигенної реакції та поєднаних лімітуючих ефектів).

ПРИСВЯЧЕНО ПАМ'ЯТІ

Професор Б.М. Штабський працював на кафедрі загальної гігієни до 1977 р., послідовно обіймаючи посади старшого лаборанта, асистента, доцента. Потім перейшов на кафедру гігієни харчування з курсом гігієни дітей та підлітків, де у 1979-1981 та 2000-2007 роках працював професором, а у 1981-2000 очолював кафедру гігієни та профілактичної токсикології. Протягом 1977-1991 років Борис Михайлович очолював також лабораторію науково-дослідного сектору кафедри нормальної фізіології та гігієни харчування.

Борис Михайлович є автором близько 350 наукових праць, у тому числі співавтором 8 монографій (остання з них — "Нариси профілактичної медицини" — вийшла за його редакцією 2008 р.), двох видань підручника "Гігієна харчування з основами нутриціології" (1999, 2007), до якого вперше у навчальній літературі включено розділ "Аліментарна токсикологія"; 4 довідників, 2 авторських свідоцтв на винаходи, понад 50 гігієнічних нормативів ксенобіотиків у воді водойм та добових раціонах харчування. Підготував трьох докторів та чотирьох кандидатів медичних наук.

Протягом багатьох років професор Б.М. Штабський працював як експерт над розвитком санітарного законодавства у галузі хімічної безпеки людини, був чле-

ном секції "Гігієна води і санітарна охорона водойм" та секції з установа ГДК пестицидів у повітрі робочої зони, проблемних комісій "Наукові основи гігієни навколишнього середовища", "Наукові основи гігієни харчування", членом правління українських наукових товариств гігієністів і токсикологів, головою Львівського наукового товариства токсикологів від часу його організації у 1981 р.

«Бог благословить успішно пройти шлях лише того, хто йде...», — так підбадьорював молодих науковців Борис Михайлович. Сьогодні, оглядаючи його життєвий шлях, хочеться сказати, що він пройшов його гідно. Боляче усвідомлювати, що вже не почуємо слів мудрості, докори і заохочення з його вуст, проте його наукові ідеї, творчий і духовний потенціал житимуть в учнях і послідовниках. У наших серцях назавжди залишаться вдячність та світла пам'ять...

*Кафедра гігієни та профілактичної токсикології,
Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького,
Товариство токсикологів України,
Редакційна колегія журналу «Сучасні проблеми токсикології, харчової та хімічної безпеки»*